

Skyld og straf på fodboldbanen

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

Det var en mindeværdig aften og en uforglemmelig kamp. Svenskerne skulle for gud ved hvilken gang have bank og der var som altid lagt op til både forbrødring og forhånelser. Først tre mål den ene vej, så tre mål den anden vej – og så skete der pludselig to ting i hurtig rækkefølge:

Første scene: En dansk fodboldspiller vender sig pludselig halvt om og slår en svensk spiller hårdt i maven – tilsyneladende så hårdt at den svenske spiller af den grund falder omkuld.

Mellemspil: dommeren (der var tysker) giver et rødt kort til den hårdtslående danske fodboldspiller.

Anden scene: En tilsyneladende påvirket dansk tilskuer løber ind på banen og angriber dommeren. Det var ikke helt til på fjernsynsskærmene at se, om han ramte eller om det lykkedes for en anden dansk fodboldspiller end ham, der lige havde slået, at forsvare dommeren, så slaget kun ramte luften.

Derefter blev der lukket og slukket og danskerne blev fredag dømt som tabere af kampen og tvunget til at spille de næste fire hjemmekampe mindst 250 km. fra København.

Og hvad har det så med jura at gøre? For det første er der en disciplin, der hedder »idrætsjura« - den forbigår vi i det følgende, dernæst er der den disciplin, der hedder strafferet og endelig er der den, der hedder erstatningsret.

Har nogle af de implicerede begået noget strafbart? Tjæ! Hele Danmark har jo siddet ved fjernsynsskærmen og vi har alle set, hvad der foregik – tror vi nok. Lad os starte med første scene: den hårdtslående fodboldspiller. Det eller de kameraer, der opfangede slaget, havde slagscenen med, men ude af billedets fokus. Det var således ikke muligt at se, om slaget blev ført helt igennem, om slaget var ført mere som et skub end som et slag, eller om det måske ligefrem ramte ved siden af. Vi havde heller ikke mulighed for at se, hvad der var gået forud, lige så lidt som vi på skærmen kunne se, hvad fodboldspilleren tænkte, da han vendte sig om. Ville han blot markere, idet han troede, at den svenske spiller stod længere væk, end han faktisk gjorde o.s.v.

Ikke blot usikkerheden om det faktiske hændelsesforløb, men også den retlige usikkerhed, der følger af, at den mulige vold bliver udøvet under en fodboldkamp, gør det vanskeligt at vurdere, om det i givet fald ville være muligt at gennemføre en straffesag mod den danske spiller. Det at man deltager i en fodboldkamp er naturligvis ikke det samme som at man dermed har carte blanche til at banke løs på modstandere og andre efter forgodtbefindende. På den anden side er fodbold en sport med megen kropskontakt og selv benspænd, tacklinger m.v., der nok er i strid med fodboldreglerne og som rammer en andens legeme, vil som udgangspunkt være straffri ud fra betragtninger om, at man – når man deltager i en fodboldkamp – godt ved, at den slags forekommer. Der foreligger ikke samtykke til vold, men der foreligger en art accept af risiko.

Vi har da også meget få trykte afgørelser, hvor fodboldspillere dømmes for vold mod modspillere. I en afgørelse fra 1985 havde en fodboldspiller under en amatør fodboldkamp

tildelt en modspiller to knytnæveslag, medens de stod og forsøgte at placere sig foran målet i forbindelse med et hjørnespark. Slaget var så hårdt, at modspilleren fik dobbeltsidigt underkæbebrud, tandfraktur i to kindtænder og måtte ligge på hospitalet i 3 dage. Sagen gik helt til Højesteret og undervejs var spilleren blevet frifundet af byrettens flertal idet flertallet ikke fandt det »bevist, at tiltalte med forsæt har tildelt [modspilleren] et knytnæveslag, men lægger til grund, at der var tale om en episode, hvorunder parterne i forbindelse med det tildelte hjørnespark hver for sig søgte at sikre sig den gunstigste position, og herunder spærrede vejen for hinanden.« I landsretten fandt alle seks dommere spilleren skyldig i vold, men var uenige om straffastsættelsen og om den udtalte Højesteret bl.a.: »Da voldsudøvelsen er foregået under en fodboldkamp og således må bedømmes med baggrund i den iver og spænding, som kan gribe spillerne, findes der imidlertid at foreligge forhold af undskyldende karakter.« Sagen endte med, at spilleren fik en dom på 10 dages hæfte (som man kunne få dengang).

Ligheden med det nuværende forhold, er at der i begge tilfælde var tale om hændelser begået uden for den egentlige spilletid og uden direkte sammenhæng med spillet. Forskellen er naturligvis bl.a. slagets karakter.

Med hensyn til den ophidsede tilskuer, der åbenbar mente, at det var dommeren, der burde straffes og at det var han mand for, forekommer det mere åbenbart – igen med forbehold for, at TV-kameraerne ikke får alle nuancerne med – at der her er tale om i hvert fald forsøg på vold. Vi har da også en om ikke righoldig så dog mere hyppigt forekommende retspraksis for vold mod dommere. Det typiske i den trykte praksis er dog, at der er tale om fodboldspillere, der angriber dommeren. Nu kunne man tro, at det måtte være endnu mere undskyldeligt hvis spillerne angriber dommeren – idet de meget forståeligt til tider kan føle sig uretfærdigt bortdømt og derfor gribes af endnu større ophidselse, end den der naturligt følger af deltagelsen i kampen med med- og modspillere. Sådan forholder det sig imidlertid langt fra. For det første kan man sige, at det ikke ligger i »fodboldens natur« at dommere udsættes for grove tacklinger og det er kun i forhold til boldens bane, man må ligestille dommeren med en tue i græsset. I den nyeste afgørelse – fra 2006 – om vold mod en fodbolddommer, udtalte Østre Landsret således bl.a.: »Efter karakteren af voldsudøvelsen, findes straffen at burde forhøjes til fængsel i 40 dage. Når henses til, at volden er begået over for en fodbolddommer som en følge af dennes udøvelse af sit hverv, findes der ikke grundlag for at gøre straffen betinget, herunder heller ikke med vilkår om udførelse af samfundstjeneste.«

Et endnu vanskeligere spørgsmål er om det er muligt at drage f.eks. den overivrige tilskuer erstatningsretligt til ansvar. Lidt forenklet udtrykt kan man sige, at man er erstatningsansvarlig for det tab, man påfører andre gennem en handling, der kan bebrejdes én, og som man ikke burde have foretaget sig. Umiddelbart kunne det se ud som om både den hårdtslående spiller og den overivrige tilskuer kunne være erstatningsansvarlige over for parken, DBU eller hvem der nu ellers normalt tjener på, at der er tilskuere til fodboldkampene. Det er imidlertid ikke nok til at statuere ansvar, at man er den, der har sat den begivenhedskæde i gang, der ender med et tab. Det indtrådte tab skal også være en såkaldt »påregnelig« følge af ens handling, ligesom der ikke må komme for mange andre mellemkommende handlinger ind.

Konkret var det ganske vist fodboldspillerens slag, der udløste det røde kort, der igen – må vi antage – fik tilskueren til at se rødt. Imidlertid er det ikke nogen påregnelig følge af at slå en anden spiller (uanset om slaget konkret er strafbart eller ej), at der (måske) skal gennemføres kampe uden tilskuere med deraf følgende økonomisk tab.

Mere tvivlsom er den tililende tilskuers potentielle ansvar. Mere direkte end for spillerens vedkommende, var det tilskuerens slag (uanset om der var tale om overtrædelse af § 244), der forårsagede kampstandsningen og (næsten) uanset hvor lidt man ved om fodboldkampe, ved de fleste, at en sanktion kan være udelukkelse af tilskuere til kommende kampe. Det er således også vanskeligt blot at affærdige et muligt ansvar med at skaden ikke var påregnelig. At man muligvis ikke kan betale et erstatningskrav, der dækker det fulde tab, har intet med

spørgsmålet om hvorvidt der er et ansvar at gøre, så at man ikke ejer salt til et æg, eller at erstatningskravet er astronomisk er i første omgang irrelevant for den retlige vurdering.

Og nu vi er i gang med at se på mulige ansvar af forskellig slags: hvordan levede vagtselskabet op til sine kontraktlige forpligtelser til at forhindre uromagere i at invadere banen? Én ting er at intet vagtselskab i verden kan forhindre alt – men det er naturligvis ingen undskyldning for ikke at forhindre det, man burde have forhindret.

Godt vi vandt i Letland!